

occitans, i així ha estat fet en diverses versions adaptades al gascó, al provençal i al nord-occità (la possibilitat, que Loïs Alibèrt desitjava, d'aplicar-la també al català, no prosperà). A hores d'ara la reforma alibertina es troba plenament acceptada entre els escriptors i els mitjans de comunicació, així com també a l'ensenyament, i en la seva adaptació al gascó ha esdevingut oficial el 1990 a l'Aran (§2,1 de la *Lei sus eth règim especiau dera Val d'Aran*).

L'actual edició és un facsímil de la segona i és per això que s'hi perpetuen alguns topònims afrancesats de la Catalunya Nord, tot i que aquesta errada ja s'havia advertit en una ressenya a aquella edició. A les solapes de l'actual facsímil s'esmenta la participació catalana, especialment de Josep Carbonell i Gener, en la primera edició de l'obra, informació que el lector agrairà, i que la segona edició havia obviat. Al facsímil hi falta la nota editorial (*Assaber*) de la segona edició, on s'indicaven, si bé molt sumàriament, els diversos canvis i correccions fets per Ramon Chatbèrt en relació amb la primera edició, especialment la modificació de les normes d'accentuació gràfica segons la solució adoptada pel mateix Alibèrt el 1950 i aplicada al seu *Dictionnaire Occitan-Français* de 1966. No cal dir que per a qualsevol estudi del pensament gramatical de Loïs Alibèrt no es podrà prescindir mai de la primera edició.

ARTUR QUINTANA I FONT

LLINÀS, Mireia: *Petites Paraules. ¿D'on surt la gramàtica?*, Barcelona, Editorial Empúries, 2001 («Biblioteca Universal», 149).

Fa temps que en les nostres llibreries veiem exposades obres com *Déu explicat als meus néts*, *La fam del món explicada al meu fill*, *El civisme explicat a la meua filla*, etc. Totes tenen una cosa en comú: intentar explicar qüestions molt complexes d'una forma senzilla i planera. Veiem que en aquest llibre, *Petites Paraules. ¿D'on surt la gramàtica?*, Mireia Llinàs prova de fer el mateix amb un model lingüístic teòric, la gramàtica generativa. El seu objectiu serà, doncs, acostar-nos al marc chomskià, apuntar-ne els trets més bàsics i donar-nos la cara més amable d'allò que, per a alguns, és tan sols un galimaties de categories funcionals, estructures jeràrquiques i trasllats invisibles. Despullat de mots tècnics i de formalisme, aquest llibre ens ofereix l'essència de la gramàtica generativa, però, sobretot, ens permet reflexionar sobre llengua.

L'obra es divideix en cinc capítols. El primer és una introducció dels principis bàsics i dels objectius de la gramàtica generativa. L'autora, que molt sovint se servirà de metàfores i imatges per descriure aquests principis, destaca la importància de Noam Chomsky, el pare i principal promotor d'aquest model teòric, i del que és el concepte clau de les seves teories lingüístiques: la gramàtica universal. Com a bona defensora de la gramàtica generativa, veurem que també rebut algunes de les

crítiques més usals que es fan a aquest corrent lingüístic. D'altra banda, aquest llibre té una altra intenció clara i és fer perdre la por a la gramàtica generativa. Així doncs, molts dels seus esforços estaran dirigits a mostrar com, darrere de tota la terminologia i el formalisme que envolta aquest marc teòric, s'hi amaguen uns principis senzills i una reflexió lingüística bàsica sobre el que fas quan construeixes oracions i el saber inconscient que tot parlant té de la seva llengua.

En el segon capítol entrem de ple en el que és el punt de partida de la gramàtica generativa, la noció de gramàtica universal. Tornant al recurs de la metàfora, l'autora ens presenta la gramàtica universal com una maleta plena d'operacions gramaticals que tenim des que naixem i que ens guia en el camí de l'adquisició d'una llengua. Aquest 'saber' innat, inconscient, que tota persona té pel sol fet de ser-ho, ja sigui o no lingüista, és el que ens permet jutjar si una oració és bona o dolenta. Des de la gramàtica generativa es parla, doncs, de llengua interna i s'estudia un altre concepte de gramàtica que va més enllà del valor que tenia tradicionalment. És per això que l'autora defensa el model generativista com un marc teòric revolucionari, rigorós i científic. Igual que un físic, un químic o un matemàtic, el lingüista generativista és un científic amb un determinat objecte d'estudi, que treballa amb hipòtesis i que genera prediccions. I encara que el material no sigui directament analitzable (encara no podem obrir un cervell i mirar el que hi ha dins), l'autora ens diu que ens ho podem imaginar i en dóna proves, les quals obtenim de les nostres actuacions: allà trobem les dades amb les quals treballen els lingüistes.

També en aquest segon capítol hi trobem una explicació del que significa la teoria dels principis i paràmetres dins de la gramàtica generativa. Com apunta l'autora, els principis són universals. És a dir, són tots aquells principis que regulen les operacions que abans col·locàvem a la maleta de la gramàtica universal i que, per tant, veiem que comparteixen totes les llengües del món. Ara bé, tenint en compte que no tots parlem la mateixa llengua, necessitem els paràmetres per explicar la diversitat lingüística. Els paràmetres seran, doncs, les opcions que tria cada llengua i que el nadó fixa en el seu procés d'adquisició lingüística.

El tercer capítol és el més centrat en qüestions tècniques. El primer que fa l'autora és exposar i defensar la preeminència de la sintaxi dins la gramàtica generativa —qüestió, d'altra banda, gens mancada de polèmica. La sintaxi és, doncs, l'esquelet de la gramàtica. I així ho veiem reflectit mitjançant alguns exemples pràctics: la referència en el cas dels clítics o el trasllat invisible amb problemes de duana en certes oracions interrogatives. Una altra qüestió força criticada en gramàtica generativa és la utilitat d'analitzar oracions agramaticals. Els arguments a favor de la metodologia generativista tornen a explicitar-se de forma clara: analitzant totes aquestes 'construccions impossibles' obtenim proves reveladores sobre els límits de la gramàtica interna i sobre la validesa de totes aquelles operacions que s'hi inclouen.

En aquest mateix capítol trobem la justificació d'un postulat característic de la gramàtica generativa i que ha suposat tota una innovació en matèria lingüística: les categories funcionals. En el llibre se'ns presenten tres categories funcionals: la

de determinant, la de complementitzador i la de temps. Aquestes 'paraules petites', com les anomena l'autora, són comparables a la pega que utilitzem a l'hora de fer un collage (en aquest cas, ens referim a un collage de peces lèxiques: verbs, noms, adjectius i preposicions). Tanmateix, tot i la seva petitesa, les categories funcionals són peces claus en la nostra gramàtica, sobretot, per explicar certs fenòmens de variació paramètrica.

Un altre concepte propi de la gramàtica generativa és el de categoria buida. Veiem doncs, igual que amb l'operació de trasllat, que quelcom invisible torna a formar part de la nostra gramàtica. Mireia Llinàs s'encarrega de plantejar-nos per què hem de defensar aquestes categories que ni es veuen, ni se senten, és a dir, que són buides de contingut fonològic. La raó torna a ser sintàctica i la traça n'és un clar exemple. En gramàtica generativa, les traces són categories buides que indiquen la posició des d'on es trasllada un determinat element de l'oració. I això, a més a més de ratificar el nostre coneixement lingüístic inconscient (sabem on neix aquest element i la relació que manté amb els altres components de l'oració), també és una manera d'indicar que les relacions sintàctiques inicials es mantenen.

El quart capítol és sens dubte el més personal. Dedicat a la gramàtica infantil i a l'adquisició lingüística, veiem com la majoria d'exemples pertanyen a les dues filles de l'autora, la Mireia i l'Eva. Aquest capítol és, doncs, un retorn a la idea inicial de gramàtica universal, a aquella maleta plena d'operacions gramaticals que ens ve donada de forma innata. La comparació és senzilla: el procés d'aprendre a parlar és com el d'aprendre a caminar. Tots els nadons, i encara que alguns més ràpid que d'altres, acaben per fer totes dues coses.

En aquest llibre descobrim dos fets curiosos que s'han observat en adquisició lingüística: no serveix de res parlar als nens com ells ens parlen, igual que també és força inútil intentar corregir-los. Curiosament, l'error està en tractar els seus 'errors' com a tals ja que, com ens diu l'autora, només ho són quan ens els mirem des de la nostra gramàtica d'adults. Des d'un punt de vista generativista, els infants tenen una gramàtica pròpia, una gramàtica molt més acostada a la gramàtica pura i universal. Una gramàtica que, a més a més, és igual de vàlida com a objecte d'estudi que la gramàtica adulta.

El cinquè i darrer capítol és una recapitulació de tot allò dit anteriorment. Al final, trobem un sentit agraïment a les 'petites paraules' dels infants, els petits tressors que podem anar trobant al llarg del viatge de la investigació lingüística. Clou el llibre l'índex analític, el qual ajudarà al lector a trobar més ràpid un determinat concepte.

Petites Paraules. ¿D'on surt la gramàtica? aposta, doncs, per ser un llibre clar, senzill, molt didàctic i, per tant, accessible per a tot tipus de lector. Segurament, ara, molts dels que fem gramàtica generativa tindrem resposta a: «¿Que fas gramàtica generaquè?» Doncs mira, justament et puc deixar un llibre de la Mireia Llinàs que...

MAGDA BOIX